

Podplukovník doc. ing. Karel Novotný, CSc.

VOJSKOVÉ LETECTVO

Jaderné zbraně daly armádám kvalitativně nový palebný prostředek. Dosa-
vadní přepravní možnosti vojsk nemohou této kvality dosáhnout a jakékoliv
technické zvyšování rychlosti a průchodnosti pozemních přepravních pro-
středků je dnes prakticky vyloučeno. Snaha odstranit tento nedostatek vede
k orientaci na manévr s využitím třetí dimenze prostoru, tj. na přepravu vojsk
vzduchem.

Jaké požadavky klade soudobá bojová činnost na vzdušnou přepravu, vyplý-
ne z rozboru charakteristických rysů bojové činnosti a perspektivy jejího dal-
šího rozvoje.

Bojovou činnost vojsk ovlivňuje palebný a pohybový systém. Za rozhodující
považujeme palebný systém (dosah a účinek palebných prostředků a jejich
množství u vojsk).

Dříve bylo ničení uskupení protivníka hlavní náplní činnosti pozemních
vojsk. Dnes mají prvořadý úkol — rychle využít účinků jaderných úderů a
dokončit zničení rozbitých částí protivníka. K tomu se nejlépe hodí jednotky,
vyznačující se relativně nejvyšší pohyblivostí — motorizovaná a mechanizo-
vaná vojska.

Mohutných účinků jaderných zbraní mohou však pozemní vojska (včetně
tanků a obrněných transportérů) plně využívat jen v blízkosti čáry dotyku.
Jaderných úderů na cíle v hloubce sestavy protivníka mohou vlastní pozemní
vojska využít až po proniknutí do prostoru rozmístění ničených cílů. To mu
umožňuje zorganizovat protipatření.

Aby k tomu nedošlo, chceme využívat účinků raketových jaderných úderů v hloubce bezprostředně po úderech. Jde vlastně o požadavek, aby kvality obou systémů — tj. palebného i pohybového — byly stejné. **Splnit jej mají vzdušné výsadky.** Z nich jsou pro naši armádu akutální především taktické vrtulníkové výsadky.

Možnost protivníka zasáhnout proti vzdušnému výsadku po jeho vysazení jadernými údery během 15 až 30 minut (viz Zprav-51-90 str. 20 až 28 a Zprav-53-51 str. 12—13) a pozemními silami během 1 až 2 hodin (30 až 45 minut na proniknutí rozkazu a jeho upřesnění a na přípravu potřebných sil k zásahu proti výsadku, 30 až 45 minut na 15 až 20 km přesun do prostoru vysazení výsadku) vyžaduje, aby vzdušný výsadek vedl po svém vysazení **aktivní bojovou činnost.**

Jaké má výsadek možnosti využít vlastních jaderných úderů?

Nespornou předností výsadků je, že jejich **rychlá přeprava** do prostoru vysazení jim umožňuje bezprostřední a tím i **maximální využití účinků jaderných úderů.** Zplánování výsadku a jeho příprava trvá 6 až 8 hodin. Proto nejméně na tuto dobu musí velitel divize, který obvykle použít taktického výsadku plánuje, předvídat situaci. Doba 6 až 8 hodin je nutná na splánování využití vrtulníků, které jsou organizačně v letecké armádě frontu a bývají přidělovány nejčastěji po plucích vševojskovým armádám a odtud jednotlivým divizím.

Předvídat věrohodně a zodpovědně na dobu 6 až 8 hodin a s potřebnou (pro taktický výsadek) prostorovou a časovou přesností vývoj situace je však ne-reálné. Narůstající dynamičnost bojových akcí a prudké změny v poměru sil, způsobené zejména jadernými údery, budou vytvářet složité a často neočekávané situace, **vyžadující reakci velitelů a štábů.**

Vysazení taktických výsadků bude proto často potřebovat upřesnění, případně přeplánování použití výsadku. V praxi na přeplánování kalkulovaná asi poloviční doba je opět příliš dlouhá.

Hlavní problém však bude spočívat v tom, zda vševojsková armáda bude schopna ke změněné době vysazení výsadku příslušné divizi vrtulníky poskytnout.

Těžkosti budou rovněž s přepravní kapacitou armády přiděleného vrtulníkového pluku, který je schopen svými vrtulníky přepravit motostřelecký prapor bez vozidel, raketometů a posilových prostředků.

Je-li mspr vysazován a posilovými prostředky (ženijní četa potřebuje 5 až 6 vrtulníků, baterie PTRS kolem 8 vrtulníků), vzroste potřeba vrtulníků asi na 40 kusů. Vrtulníkový pluk je v tomto případě při normálním úsilí (3 vzlety za den) schopen vysadit denně maximálně dva motostřelecké prapory, tzn., že není s to zabezpečit denně ani vysazení mspr od každé z prvosledových divizí.

Potřeba vysadit ve prospěch prvosledové divize denně alespoň jeden motostřelecký prapor vyplývá z požadavku předcházet protivníka v ovládnutí důležitých prostorů, které mají zvláštní význam pro postup hlavních sil. Jde v podstatě o **předsunutě odřady.**

Za soudobých podmínek, kdy protivník může rychlým manévrem palbou, silami a prostředky zasáhnout proti výsadku, je problematické požadovat od vysazeného mspr (viz tabulka), který je bez dopravní techniky a své hlavní palebné síly (raketometů), aktivní bojovou činnost.

Počet bojové techniky mspr

Druh bojové techniky	Počet kusů		Celkem	Z toho kusů	
	u vojsk	na OT		k vysazení	pozem. sled
kulometry	38	27	65	38	27
RPG 7	28	27	55	28	27
Bzk 82	2	—	2	2	0
RM 130	2	—	2	0	2

Poznámka: OT 62 je vyzbrojen 1 kulometem 7,62 mm a 1 tarasnicí.

Tabulka ukazuje, že palebná síla mspr po vysazení je zhruba poloviční, než za normálních podmínek. Kromě toho je po určitou dobu [nejméně 2 až 3 hodiny] prapor odkázán víceméně sám na sebe.

Je jasné, že současné možnosti vševojskové armády (jeden vrtulníkový pluk) vysazovat taktické vzdušné výsadky **neodpovídají soudobým potřebám.**

Palebná síla ovlivňuje rovněž **sestavu vojsk.**

Dochází nejen ke zvětšení šířek a hloubek sestav jednotlivých organizačních stupňů, ale z důvodů ochrany proti zbraním hromadného ničení jsou poprvé v historii mezi jednotlivými organizačními celky od praporu výše tvořeny předem dokonce mezery. To vše prodlužuje délku manévru a tím pocho-pitelně i čas, který je nutný na pozemní přepravu sil a prostředků při jejich zasazení.

Možnost a také snaha obou protivníků řešit úkoly útokem s využitím mezer na oddělených směrech způsobí, že nejen svazky, ale dokonce i pluky, případně prapory budou bojovat určitou dobu samostatně. K tomu je ovšem třeba je odpovídajícím způsobem vybavit. Zejména jde o podstatné zvýšení palebné síly a možnosti jejího využití.

Krokem ke **zvýšení palebné síly** vojsk je snaha po zavedení malých a mi-niaturních jaderných náplní. Perspektivně lze tedy počítat s tím, že jaderné náplně bude moci používat každé dělo a tím tedy ještě nižší organizační stup-ně, než je tomu dosud. To vytváří předpoklady k dalšímu rozptylování bojo-vých sestav. Považujeme-li proto dnes za hranici rozptýlení prapor, může to v budoucnosti být úkolům uzpůsobená rota.

S rozptýlením bojových sestav souvisí i zvětšení prostorů činnosti jednotli-vých organizačních stupňů. Disproporce mezi potřebou manévru k určité době a do určitého prostoru a možnostmi jeho uskutečnění po zemi tak jen vzroste. Přitom význam včasného manévru druhými sledy a zálohami se nepochybně zvětší. Bude to často jediná možnost nadříceného, jak ovlivnit bojovou činnost podřízených.

Úspěch bude patřit tomu, kdo dovede lépe uplatnit a skloubit svůj palebný a pohybový systém a tomu, jehož vojska se budou pohybovat rychleji v obtíž-ných a složitých bojových situacích a budou tak schopna vytvořit v daném čase a prostoru palebnou převahu nad protivníkem.

Rozpor mezi narůstající délkou potřebného manévru a potřebou zkrátit dobu nutnou na jeho realizaci může řešit jen podstatné **zrychlení manévru vojsk. To může zabezpečit jen přeprava vzduchem.** Nezbytným předpokladem přitom je, že příslušný stupeň bude mít také k tomu potřebné prostředky.

Skutečnost, že při pozemním manévru může dojít k neočekávaným střetnutím přesunovaných sil s protivníkem, jen podtrhuje význam přepravy alespoň části sil vzduchem. Povede k tomu i to, že s přibývajícím počtem jaderných úderů bude přibývat i množství požárů a závalů, případně radioaktivními látkami zamořených prostorů na směrech přesunu. To pozemní přepravu vojsk, ne-li znemožní, tedy alespoň ztíží. **Rychlých a překvapivých účinků jaderných zbraní bude možné využít jen stejně rychlým a překvapivým manévrem pozemních vojsk.** To zabezpečí pružný manévr části pozemních sil vzduchem. Toho lze dosáhnout, budou-li organickou součástí vševojskových svazků i armád **vrtníkové jednotky.**

Požadavek je opodstatněný tím spíše, že každá divize USA má již dnes ve své organizaci letecký prapor o 41 vrtulnících (viz Zprav-53-54 str. 65). V jeho možnostech je dvěma koloběhy přesunout americkou pěší rotu a čtyřmi koloběhy americký pěší prapor (viz Zprav-51-89, str. 85). Zkušenosti z válek v Koreji a Vietnamu ukazují na trend — zvýšit kapacitu přepravy vzduchem u pozemních vojsk USA a ostatních členů NATO.

Takto dosahovaná mobilita umožňuje veliteli americké divize rychlé soustředění sil a prostředků k získání potřebné převahy v daném prostoru a zvyšuje prakticky její bojový potenciál. Rychlost přesunu vojsk vrtulníkem je v průměru 180—240 km za hodinu, tj. 6—8krát větší než u pozemního (30 km/hod.); je předpoklad, že se bude dále zvětšovat.

Pravděpodobný protivník, jeho výzbroj a možnosti patří k rozhodujícím činitelům ovlivňujícím zásady bojové činnosti vojsk. **Má-li proto naše divize úspěšně bojovat s divízi protivníka, musí mít obdobné možnosti, jako má ona.** Organické začlenění vrtulníkové jednotky do divize umožňuje kdykoliv manévr částí sil vzduchem a tak získat a udržet převahu sil a prostředků tam, kde je to z hlediska plnění úkolů účelné.

Význam rychlého manévru platí i pro **manévr protitankovými prostředky.**

Poněvadž tanky jsou u obou bojujících stran hlavními prostředky k rozvíjení úspěchu, musí být boj s tanky protivníka nedílnou součástí každé bojové činnosti a všech prvků bojových a operačních sestav. Navíc se k ničení tanků tvoří ještě protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací.

Potíže s manévrem sil a prostředků po zemi platí v plné míře i pro manévr záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích. Při současném pronikání protivníka do hloubky naší sestavy na několika směrech, je možnost použít jedny a tytéž protitankové prostředky postupně na více směrech časově nemyšlitelná.

Je možné vytvořit několik protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích, což znamená růst sil, nebo ponechat dosavadní počty a přepravovat je vzduchem z jednoho směru na druhý. **Druhý způsob je vhodnější,** perspektivní a šetří síly.

Rychlost manévru protitankových prostředků (hlavně PTRS) na vrtulnících do prostoru či na směry nejvíce ohrožené postupem protivníka umožní zasahovat mu překvapivý úder a zastavit jeho postup.

Zvláštní důraz u vojsk, přepravujících se vzduchem, je třeba položit na jejich palebné zabezpečení, a to v době přepravy vzduchem a na palebnou podporu vojsk po vysazení v prostoru činnosti.

Mezi rychlostí vrtulníků a proudových stíhačů a stíhačů bombardérů, které let vrtulníků zabezpečují, jsou značné rozdíly. Letouny mohou bránit vrtulníky proti letounům zhruba stejných vlastností, jako mají samy.

Obrana vrtulníků proti činnosti pozemního protivníka a před jeho vrtulníky proudovými letouny je problematická. Potíže budou i s vyhledáváním a ničeni-
m cílů. Obdobně tomu bude i s palebnou podporou výsadku po vysazení.

Je proto účelné, aby palebné zabezpečení vrtulníků během letu a stejně i palebnou podporu vojsk po vysazení uskutečnil prostředek, který může vý-
sadek po celou dobu přepravy a také po vysazení bezprostředně sledovat a
cíle, které výsadek ohrožují samostatně vyhledávat a ničit. Takovým prostřed-
kem je **vhodně vyzbrojený vrtulník sám**.

Úloha letectva pak bude spočívat v tom, že bude bránit vrtulníky přepra-
vovaná vojska před letectvem protivníka a ničit jeho přesunující se pozemní
síly na přístupech (mimo dosah vrtulníků) ve vzdálenosti kolem 50 km a více
od čáry dotyku.

Nové podmínky bojové činnosti kladou vysoké požadavky na **velení voj-
skům**.

Nasycenost vlastních i nepřátelských vojsk účinnými palebnými prostředky,
zejména jadernými, umožňuje dosahovat rychlých zvratů v situacích a tím
i náhlé střídání druhů bojové činnosti. To velení vojskům ztěžuje tím spíše,
že faktor času nutí velitele a štáby rychle a přitom reálně se rozhodnout a
rozhodnutí doručit vojskům. Proto musí mít velitelé a štáby včas a v odpoví-
dajícím množství potřebné informace. Splnění tohoto úkolu předpokládá mít
dostatek kvalitních prostředků k získání potřebných informací a dále mít také
prostředky k jejich včasnému doručení tomu, kdo se na základě nich má roz-
hodnout.

S rozšiřováním pásem činnosti jednotlivých organizačních stupňů, zvyšová-
ním tempa postupu a rychlými změnami bojových situací porostou požadavky
na průzkum a vzroste význam vzdušného průzkumu všeho druhu.

Při širších pásmech činnosti a hlubších úkolech zvýší se i potřeba vysazo-
vání průzkumných či diverzních skupin do hloubky sestavy protivníka.

Jedním z důležitých úkolů **vzdušného průzkumu** bude vyhledávat vhodné
cíle, zejména jaderné prostředky protivníka, pro vlastní jaderné údery a sta-
novovat parametry zjištěných cílů.

Vedle normálních průzkumných úkolů počítáme, že letectvo, případně vrtul-
níky použijeme k radiačnímu průzkumu. Bude proto účelné, aby prostředky
vzdušného průzkumu byly organicky začleněny již na stupni vševojskový
svazek.

Zprávy bez reálných a včas z nich vyplývajících opatření jsou zcela samo-
účelné. Je proto třeba, aby cíl sběru zpráv, tj. rozhodnutí proniklo včas k vy-
konavatelům. Při složitosti situace na bojišti a vzhledem k nevhodným pod-
mínkám pro šíření elektromagnetických vln může být v některých případech
jediným prostředkem dopravy rozhodnutí vzdušná cesta. Někdy postačí, aby
vrtulník pracoval jako retranslační stanice, jindy bude nutné doručit zprávy
letounem, či vrtulníkem až k vykonavatelům.

Vrtulníky jako prostředek velení mohou sehrát významnou úlohu také **při
rekognoskaci os a při regulaci přesunů**. V důsledku závalů a zamoření stano-
vených os a případně v důsledku změn v situaci na bojišti bude docházet ke
změně pochodových os. Rychlé doručení nového rozhodnutí vojskům bude pak
prvořadé.

Ve střetném boji může velitel použít vrtulník také k osobní rekognoskaci.
Jejím cílem bude doplnit informace o situaci vlastních i protivnickových vojsk

a o terénu a na základě nich upřesnit a konkretizovat přímo ze vzduchu manévr do boku a týlu protivníka.

Avšak ani pozemní manévr neztrácí na významu. Jednotky přesunuté vzduchem budou jakýmsi předsunutým odřadem, který vytvoří podmínky pro postup hlavních sil. Těchto podmínek musí hlavní síly využít k co nejrychlejšímu postupu. Jen tak lze zabezpečit, že vysazené jednotky, které jsou vystaveny tlaku protivníka (včetně JZ), nebudou zničeny dříve, než se spojí s hlavními silami.

I při zvýšení manévruschopnosti a průchodnosti pozemních vojsk, přesto většinu vozidel divize tvoří kolová vozidla. To váže divizi, zejména její týly, na silnice, mosty apod.

Řada těchto objektů bude zničena a na směru postupu bojových jednotek se vyskytnou i jiné, ať již umělé, či přirozené překážky. Umožnit jejich rychlé překonání bude úkolem ženijního vojska. Toho lze dosáhnout včasným zjištěním druhu překážky, stanovením materiálu potřebného k jejímu překonání a jeho přisunutím a konečně i efektivní úpravou či stavbou. Při veškeré této činnosti mohou velmi pomoci vrtulníky. Zvlášť velký význam bude mít tato činnost při přisunu a zasahování druhých sledů a záloh.

Dále bude nutné poskytnout pomoc jednotkám napadeným jaderným úderem. Rychlá likvidace následků jaderného napadení (dříve, než může protivník účinků jaderného úderu využít) je základním předpokladem úspěchu bojové činnosti vlastních vojsk na daném směru.

Vedle obnovení bojeschopnosti vojsk a velení bude mít velký význam **poskytnutí lékařské pomoci raněným**, eventuálně jejich odsun k odbornému lékařskému zásahu.

Vrtulníky svou schopností přistát přímo v prostoru raněných a jejich rychlým odsunem do polních nemocnic mohou zachránit stovky, ba tisíce raněných, odsouzených jinak k smrti.

Stejně jako k odsunu raněných mohou být vrtulníky, jak ukazují zkušenosti USA ve Vietnamu, použity k evakuaci poškozené bojové techniky. Ovšem té, kterou nebude možné opravit na místě. Pro opravy na místě můžeme vrtulníky použít k přisunu odborníků — opravářů a součástek či agregátů potřebných k opravě. Návaznost vyřazené techniky se tím značně urychlí.

V některých případech použijeme vrtulníky k rychlému přisunu materiálu různého druhu, zejména munice a PHM. Přísun materiálu kolovými vozidly bude mnohdy velmi ztížen a někdy i znemožněn.

Jen vzduchem bude v některých případech možné zabezpečit další úspěšnou činnost těch částí, které budou bojovat samostatně, případně i v obklíčení, což nebude při nesouvislých frontách a vysoké dynamičnosti boje zvláštností.